

Туўылған жер ырғақлары

**ҚАРАҚАЛПАҒЫМ.
Алпысбай Султанов.**

ҚАРАҚАЛПАҒЫМ

*Бабам кара бөрик кийген ,
Арғы атам Маман бийден,
Көзлериме ысық түймең,
Қәстерлеген өз қалпағын,
Елсең сен, Қарақалпағым.*

*Жәннет мөкан сахра-көли,
Айдос, Ерназардың ели,
Аллаярдың туўған жери-
Бек тутқан уллы қалпағын,
Саў бол сен, Қарақалпағым.*

*Патшаларға нөкер болған,
Сөз сөйлеп көрмеген жалған ,
Әжинияз, Бердақтан қалған -
Сыйлаған қарақалпағын,
Журтсаң сен, Қарақалпағым.*

*Даңқыңды шығарып бетер,
Ағын суў Аралға жетер,
Абыройың жулдыздан өтер,
Жойтпаған уллы қалпағын,
Жасайбер, Қарақалпағым.*

Алпысбай Султанов(Али Султан).

ҚАРАҚАЛПАҒЫМ

*Бабам кара бөрик кийген ,
Арғы атам Маман бийден,
Көзлериме ысық түймең,
Қәстерлеген өз қалпағын,
Елсең сен, Қарақалпағым.*

*Патшаларға нөкер болған,
Сөз сөйлеп көрмеген жалған ,
Әжинияз, Бердақтан қалған -
Сыйлаған қарақалпағын,
Журтсаң сен, Қарақалпағым.*

*Жәннет мөкан сахра-көли,
Айдос, Ерназардың ели,
Аллаярдың туўған жери-
Бек тутқан уллы қалпағын,
Саў бол сен, Қарақалпағым.*

*Даңқыңды шығарып бетер,
Ағын суў Аралға жетер,
Абыройың жулдыздан өтер,
Жойтпаған уллы қалпағын,
Жасайбер, Қарақалпағым.*

Алпысбай Султанов.

ЎАТАН

Сен мениң аспадәстаным-Ўатан,

Басқа мәкан жоқ,

Сен мениң дәстаңыным-Ўатан,

Өзге жәхән жоқ,

Сен мениң жулдызым-Ўатан,

Сенсиз жақты жоқ,

Сен мениң күндизим-Ўатан,

Қалбимде жаңған шоқ.

Нақыраты

*Жүрсем алысларда сағынарым-Сен,
Әрман еткен Кабам-табынарым-Сен,
Көксиме қол қойып, бағынарым-Сен,
Бул пәний дүньяда намыс-арым-Сен.*

Сен мениң жүрегим- Ўатан,

Сенсиз қаным жоқ,

Сен мениң тирегим- Ўатан,

Аяр жаным жоқ,

Сен мениң бахытым- Ўатан,

Мен сениң балаң,

Сен тажы-тахтым- Ўатан,

Қулласы калам.

ЎАТАН

*Сен мениң аспадастаным-Ўатан,
Басқа мақан жоқ,
Сен мениң дастанаңым-Ўатан,
Өзге жаҳан жоқ,
Сен мениң жулдызым-Ўатан,
Сенсиз жақты жоқ,
Сен мениң күндизим-Ўатан,
Қалбимде жаңған шоқ.*

Нақыраты

*Жүрсем алысларда сағынарым-Сен,
Әрман еткен Кабам-табынарым-Сен,
Көксиме қол қойып, бағынарым-Сен,
Бул пәний дүньяда намыс-арым-Сен.*

*Сен мениң жүрегим- Ўатан,
Сенсиз қаным жоқ,
Сен мениң тирегим- Ўатан,
Аяр жаным жоқ,
Сен мениң бахытым- Ўатан,
Мен сениң балаң,
Сен тажы-тахтым- Ўатан,
Қулласы калам.*

Нақыраты

*Жүрсем алысларда сағынарым-Сен,
Әрман еткен Кабам-табынарым-Сен,
Көксиме қол қойып, бағынарым-Сен,
Бул пәний дүньяда намыс-арым-Сен.*

Алпысбай Султанов.
ҚАРАҚАЛПАҚСТАН

*Ғайбар ана -Тумаристан жаралған,
Алтын Орда, ноғайлыдан таралған,
Түркий халыңдар дослығынан нәр алған,
Айтсаң ада болмас тарийхы дәстан,
Қарақалпақстан, Қарақалпақстан.*

*Гөззал Әмиў бойы болған мәканы,
Қыр хәм жери толы байлықлар кәни,
Сахрайы Туранның шәўкети-сәни,
Топырагы тотыя, жери гүлистан,
Қарақалпақстан, Қарақалпақстан.*

*Сенде пахта, салы, мал хәм балық бар,
Дослық пенен жасар бәрше халықлар,
Әжинияз, Бердақтай пикири алықлар,
Кезге сүрме еткен о әзиз бостан,
Қарақалпақстан, Қарақалпақстан.*

*Атың сениң дуйым журтқа тарады,
Абыройың күн сайын өсип барады,
Мустақил боп саған дәўран қарады,
Өзбек өз ағам деп уғынған бастан,
Қарақалпақстан, Қарақалпақстан.*

**ТОЙЛАРЫҢ МҮБӘРӘК ГӨЗЗАЛ
МӘКАНЫМ.**

*Шадлы нама шаршар Сыр-Әмиу бойын,
Бүгин үлкемизде заўықлы ойын,
Бул азат заманда мүбәрәк болсын,
Әй гөззал мәканым, бийгәрәз тойың.*

*Сенде сулыўлардың нәзик назы бар,
Наўқыран жаслықтың бәхәр-жазы бар,
Бишқы мухәббеттиң өшпес дәураны,
Әжинияз, Бердақтың шерткен сазы бар.*

*Ел қадирын сен арқалы билгенмен,
Бахыт қушағында шадлы күлгенмен,
Уллы устазлардан тәлимлер алып,
Дослар менен қол усласып жүргенмен.*

*Азамат боп сенде мен камал таптым,
Бийгәрәз ўатаным-шуғлалы жақтым,
Мүбәрәк тойларың тойға улассын,
Әй алтын диярым-мәңгилик бахтым.*

ГӨЗЗАЛ МӘКӘН-ҚАРАҚАЛПАҚСТАН.

*Бийгәрәз ўатаным, жерим гүлистан,
Тарийхы әпсана, әлемге дәстан,
Орта Азияда гүлленген бостан,
Жайна гөззал мәкән, Қарақалпақстан,*

*Адамзат көрмеген буныңдай жайды,
Алтын гүз үлкемде мүбәрәк айды,
Елим деп, журтым деп халқы жасайды,
Жайна гөззал мәкан, Қарақалпақстан.*

*Алтын, газ хәм нефть байлықлар кәни,
Пахта, салы, багыў-бақшалар тәни,
Сен жети ықлымның сымбаты-сәни,
Жайна гөззал мәкән Қарақалпақстан.*

БОЗАТАҰ

*Бабам Әжинияздың күткен дәураны,
Ақ қуұдай дизлисер пахта кәрұаны,
Бүгін ақша булытты сүйер қырманы,
Жеңіслер мүбәрек елим Бозатау.*

*Әзелден шарұасан, мың түлік малың,
Әмиүден суұ ишип ырғалар салың,
Ұадал мийнетиңнің татасаң палын,
Жайна, жасна гөззал дияр Бозатау.*

*Боз жерге дийхан боп ақ бийдай ектиң,
Гүзлі-бәхәр тынбай маржан тер төктиң,
Асқарына шықтың сен бәлент шектиң,
Табыслар көз айдын журтым Бозатау.*

*Жигитлериң нағыз истиң сәрдары,
Қызлары доланған нәзәлим бәри,
Шарұа, дийханшылық кәсиби кәри,
Келешегі нурлы мәкан Бозатау.*

*Бийгәрез бостанда тигилген отау,
Гүллене бер жер жәннети Бозатау.*

КЕГЕЙЛИ

*Жаңабайдай палұан-шайыр жаратқан,
Косық пенен арыұларды қаратқан,
«Ақсұңгил»ди дуйым журтқа таратқан,
Қарақалпақта белли елсең Кегейли.*

*Атақлы Сейтнияз устаны көрген,
Қарақалпақ дуұтарына тил берген,
Жигитлер Сапалақ палұаизға ерген,
Бахадырлар журты-елсең Кегейли.*

*Атызлары дөнген-гилемдей галы,
Сенде даңк, көтерген Бәкир.Мәталы,
Жериңде ырғалар пахта хәм салы,
Байлықларға толы елсең Кегейли.*

*Арқада бурқырап ағар Ақтуба,
Қызлары шетинен гөззал ақ құба,
Топырағы гәзийне, жери ушыға,
Журты, халқы абад елсең Кейгейли.*

Алпысбай Султанов.

ТУҰЫЛҒАН ЖЕР

(Мойнаққа)

*Толқын ентерилсе жағаңа қандай,
Мен де асығаман өзиңе сондай,
Бирақ мен қайтпайман толқындай келип,
Сениң дийдарыңа мийирим қанбай.*

*Сенде тәлим алдым бала шағымнан,
Билим мийуаларын үзdim бағыңнан,
Алые мәнзиллерге қанат қомлаған,
Мен бир темир қанат палапаиыңман.*

Алпысбай Султанов.

Арал элегиясы

*Дарья суўсыз десе, болмай қарарым,
Қумлы жағысыңнан көкке қарадым,
Бәрше тениз, океаннан өзгеше,
Ата мәкан -тек озиңсең барарым,
Анам киби сақый, әзиз Аралым!*

Нақыраты:

*Жәннет яңлы бәрше көли-гиясы,
Сан мың қус мәканы-алтын уясы,
Орта Азияның Венециясы,
Тикле қәўметиңди қәлби жаралым,
Жәбиркеш, бийхазар әзиз Аралым!*

*Мисли ақ қуўлардай алтын гүздеги,
Қайда қатарласқан кеме дизбеги,
Шуўылды жоқ, асаў ақбас толқын жок,
Дуйым журтка әпсана боп тарадың,
Суўың сениң қайда кетти Аралым....?*

**АРАЛЫМНЫҢ ЖИГЕР-ТӘНИСЕҢ
МОЙНАҚ**

*Еспе құмларыңда өскенмен ойнап,
Сууыңда жүзгенмен тереңге бойлап,
Көзлеріме ысық тууылған жерім,
Киндик қаным тамған мекенім Мойнақ*

Н а қ ы р а т ы:

*Аралымның жигер тәнисең Мойнақ,
Нефть пенен газдің кәнисең Мойнақ,
Мәрт балықшы, шаруа мекені өзің,
Кең сахраның сулы сәнисең Мойнақ.*

*Туған жер көркіне бармекен тоймаң,
Сағынып, сарғайып, жүрермен ойлап,
Анам келин, әкем күйеу болған жер,-
Мехрийбаным, әзиз шәхәрім Мойнақ.*

Н а қ ы р а т ы

ТОҚМАҚ АТА

*Бенденің әжесіге жоқдур шарасы,
Жасау деген қас қағым ұақ арасы,
Өмір хәм өлімнің сек шегарасы,
Тоқмақ ата, Тоқмақ ата, Тоқмақ ата.*

*Ата-анам, тууысқаңым жатқан жер,
Күн-түні қараңғы, қуяш батқан жер,
Көзлерден жас булақ киби атқан жер,
Тоқмақ ата, Тоқмақ ата, Тоқмақ ата.*

*Алла Таала ағла күш беріп маған,
Сенің хұрметіде таярлап тағам,
Мархұмларды еслеп, келдим мен саған,
Тоқмақ ата, Тоқмақ ата, Тоқмақ ата.*

*Реҳим әйлеп, перзентіңди қоллай көр,
Узаң өмір, мол несийбе жоллай көр,
Енділікте қәбирістан болмай көр,
Тоқмақ ата, Тоқмақ ата, Тоқмақ ата.*

ҒӘРЕЗСИЗЛИК ҚОСЫҚЛАРЫ.

(дүрким)

ҒӘРЕЗСИЗЛИК-БУЛ АЛТЫН ДӘҰРАН.

*Инсан кеуиллерин қууанышқа бөлеп,
Келди шадлы ғәрезсизлик байрамы,
Елим еркин өмир гүзарын қәлеп,
Ұатаным әжайып гүлдей жайнады.*

НАҚЫРАТЫ

*Ғәрезсизлик- бул мениң бахтым,
Ғәрезсизлик- бул алтын тахтым,
Ғәрезсизлик- бул агла әрман,
Ғәрезсизлик- бул алтын дәуран.*

*Уллы әрман, нийет, мәксет жолында,
Журтым келешекке қәдем урады,
Еркин жасау елим-халқым қолында,
Мустақиллик-бизге мәнги турады.*

НАҚЫРАТЫ

*Ғәрезсизлик- бул мениң бахтым,
Ғәрезсизлик- бул алтын тахтым,
Ғәрезсизлик- бул агла әрман,
Ғәрезсизлик- бул алтын дәуран.*

БИЙҒӘРЕЗ БОСТАН.

*Мудамы тутқаны тынышлық жолы,
Халқы шын миймандос, көксинде қолы,
Қай жерге барсаң да дәетурхан толы,
Жаса Өзбекстан-бийгәрез бостан.*

*Қар күни таңлары аппақ боп атар,
Босиклерде бийғам бөбеклер жатар,
Зәулим жайлар күнде бой тәклер қатар,
Жаса Өзбекстан-бийгәрез бостан.*

*Бунда хальқлар бәрхә дослықта жасар,
Көуиллер қууаныштан дәрья боп тасар,
Пахта қырманлары таулардан асар,*

Жаса Өзбекстан-бийгәрез бостан.

*Бул үлкениң мәңги ашык, аспаны,
Халқының әзелден ортак, дәстаны,
Гүлленбекте Қарақалпақстаны,
Жаса Өзбекстан-бийгәрез бостан.*

Group “KARAKALPAK Life.Ru.”

**Алпысбай Султанов.
ӨЗБЕКСТАНЫМ.**

*Дүньяға жайылған уллы саўлатын,,
Куншыгыста жулдыз болған елатым,
Жәхән мойынлаган, хұрметли атың,
Гүлленген диярым, әзиз бостаным,
Мәңги жаса мениң Өзбекстаным.*

*Әлемде не болса сеннен табылар,
Шырайыңды көрген жанлар сағынар,
Топырагық тотыя, хәмме табынар,
Гүлленген диярым, әзиз бостаным,
Мәңги жаса мениң Өзбекстаным.*

*Жериң толы байлықлардың кәнисең,
Туран ойпатының келбет сәнисең,
Бийик пәруаз, ушқыр сөзге мәнисең,
Гүлленген диярым, әзиз бостаным,
Мәңги жаса мениң Өзбекстаным.*

*Бабам өмир сүрген әйемги мәкан,
Табысыңа бүгин таң қалар жәхән .
Мустақил мәмлекет, бәлендур бахаң,
Гүлленген диярым әзиз бостан ,
Тойларың мүбәрек Өзбекстаным.*

ЎЗБЕКСТАНЫМ.

*Дуньяга жайылган уллы саўлатын,,
Куншыгыста жулдыз болган елатым,
Жаҳан мойынлаган, ҳурметли атың,
Гүлленген диярым, азиз бостаным,
Маңги жаса мениң Өзбекстаным.*

*Әлемде не болса сеннен табылар,
Шырайыңды көрген жанлар сағынар,
Топырагық тотыя, ҳәмме табынар,
Гүлленген диярым, азиз бостаным,
Маңги жаса мениң Өзбекстаным.*

*Жериң толы байлықлардың кәнисең,
Туран ойпатының келбет сәнисең,
Бийик пәруаз, ушқыр сөзге мәнисең,
Гүлленген диярым, азиз бостаным,
Маңги жаса мениң Өзбекстаным.*

*Бабам өмир сүрген әйемги мақан,
Табысыңа бүгин таң қалар жаҳан .
Мустақил мәмлекет, бәлендур бахаң,
Гүлленген диярым азиз бостаны ,
Тойларың мүбәрек Өзбекстаным.*

Group “KARAKALPAK Life.Ru.”

Алпысбай Султанов.

ӨЗБЕКСТАН.

*Мустақил, гүллекген дияр,
Кең әлем қалбиңе сыяр,
Наўайы жырлаган дәстан-
Өзбекстан, Өзбекстан.*

*Туранның алтын бесиги,
Шығыстың уллы есиги,
Жәннетий мәкан-гүлистан,
Өзбекстан, Өзбекстан.*

*Алланың нәзери түскен,
Жылна мың дақыл пискен,
Топырагы газийие бостан,
Өзбекстан, Өзбекстан.*

*Не керек табылар бәри,
Журт басы - ел мәдаткары,
Әлемде сен ашың аспан-
Өзбекстан, Өзбекстан.*

ӨЗБЕКСТАН.

*Мустақил, гүллекген дияр,
Кең әлем қалбиңе сыяр,
Наўайы жырлаган дәстан-
Өзбекстан, Өзбекстан.*

*Туранның алтын бесиги,
Шығыстың уллы есиги,
Жәннетий мәкан-гүлистан,
Өзбекстан, Өзбекстан.*

*Алланың нәзери түскен,
Жылна мың дақыл пискен,
Топырағы газийие бостан,
Өзбекстан, Өзбекстан.*

*Не керек табылар бәри,
Журт басы — ел мәдаткары,
Әлемде сен ашың аспан-
Өзбекстан, Өзбекстан.*

Group “KARAKALPAK Life.Ru.”

Алпысбай Султанов. ӨЗБЕКСТАН УЛЛЫ ЎАТАНЫМ МЕНИҢ

*Бағлары мийўалы бир жәннет яңлы,
Халқы тынышлықта қарсы алар таңды,
Мустақиллик алып ызбалы жанды,
Жайна, жасна гөззал мәканым мениң,
Өзбекстан уллы ўатаным мениң.*

*Ислам әлеминде Нағышбанд бабам,
Хийўа, Бухарасы бул уллы - Кәбам,
Ташкентим шығыста шамшырақ қалам,
Жайна, жасна гөззал мәканым мениң,
Өзбекстан уллы ўатаным мениң.*

*Беруний, Улызбек, Хәким Улықпан,
Уллы Әмир Темур шыққан хылықтан,
Хәзирет Наўайыдан сабақ алыппан,
Қарақалпақстан гөззал мәкәным мениң,
Өзбекстан уллы ўатаным мениң.*

*Ассалам Ташкенттиң үлкени-жасы,
Ассалам Президент, буюк юрт башы,
Ассалам халайық - көзим қарасы,
Жайна, жасна гөззал мәканым мениң,
Өзбекстан уллы ўатаным мениң.*

ӨЗБЕКСТАН УЛЛЫ ЎАТАНЫМ МЕНИҢ

*Бағлары мийўалы бир жәннет яңлы,
Халқы тынышлықта қарсы алар таңды,
Мустақиллик алып ызбалы жанды,
Жайна, жасна гөззал мәканым мениң,
Өзбекстан уллы ўатаным мениң.*

*Ислам әлеминде Нағышбанд бабам,
Хийўа, Бухарасы бул уллы — Кәбам,
Ташкентим шығыста шамшырақ қалам,
Жайна, жасна гөззал мәканым мениң,
Өзбекстан уллы ўатаным мениң.*

*Беруний, Улығбек, Хәким Улықпан,
Уллы Әмир Темур шыққан хылықтан,
Хәзирет Наўайыдан сабақ алыппан,
Қарақалпақстан гөззал мәкәным мениң,
Өзбекстан уллы ўатаным мениң.*

*Ассалам Ташкенттиң үлкени-жасы,
Ассалам Президент, буюк юрт башы,
Ассалам халайық — көзим қарасы,
Жайна, жасна гөззал мәканым мениң,
Өзбекстан уллы ўатаным мениң.*

КЕЛ, НАЎРЫЗЫМ

*Мустақил кең пайтахт мениң елиме,
Шексиз саҳраларга, тоға, көлиме,
Гүл көгерткен баба дийхан жерине,
Хош келдиң Жаңа жыл - Наўрыз байрамы.*

Н а қ ы р а т ы:

*Кел Наўрызым, аппақ ашық аспанга,
Кел Наўрызым гүл жайнағак бостанга,
Кел Наўрызым, сазга, қосық-дәстанга,
Кел Наўрызым, гөззал Өзбекстанга.*

*Иске таяр бәрха үлкени-жасы,
Кл гамында жүрер мудам юрт башы,
Бәхәр наслы-мәўсимлердиң ағласы,
Хош келдиң Жаңа жыл - Наўрыз байрамы.*

Н а қ ы р а т ы:

*Кел Наўрызым, аппақ ашық аспанга,
Кел Наўрызым гүл жайнағак бостанга,
Кел Наўрызым, сазга, қосық-дәстанга,
Кел Наўрызым, гөззал Өзбекстанга.*

КЕЛ, НАҰРЫЗЫМ

*Мустақил кең пайтахт мениң елиме,
Шексиз саҳраларға, тоғай көлиме,
Гүл көгерткен баба дийхан жерине,
Хош келдиң Жаңа жыл — Наўрыз байрамы.*

Н а қ ы р а т ы:

*Кел Наўрызым, аппақ ашық аспанға,
Кел Наўрызым гүл жайнағак бостанға,
Кел Наўрызым, сазға, қосық-дәстанға,
Кел Наўрызым, гөззал Өзбекстанға.*

*Иске таяр бәрха үлкени-жасы,
Кл замында жүрер мудам юрт башы,
Баҳар паслы-мәүсимлердиң ағласы,
Хош келдиң Жаңа жыл — Наўрыз байрамы.*

Н а қ ы р а т ы:

*Кел Наўрызым, аппақ ашық аспанға,
Кел Наўрызым гүл жайнағак бостанға,
Кел Наўрызым, сазға, қосық-дәстанға,
Кел Наўрызым, гөззал Өзбекстанға.*

АРНАҰ ҚОСЫҚЛАРЫ

Алпысбай Султанов.

ЗИЙҰАРДЫ ЕСЛЕҰ

*(Әжинияз шайырдың торқалы тойы
мүнәсибети менен)*

*Қарақалпақ елинің серхош бүлбили,
Тулпарлар ишинде агла дүлдили,
Қәдимий Туранның саҳрайы гүли,
Тойларың мүбәрек Әжинияз баба.*

*Сен халқыңның мудам муңын тыңладың,
Жаў келгенде бозторғай боп шырладың,
Сазға салып «Бозатаў»ды жырладың,
Халқымның, зибаны Әжинияз баба.*

*Шериятта минсиз хызметлер еттиң,
Ашықлық дәстанын қалдырып кеттиң,
Бул пәний дүньядан әрманлы өттиң,*

Басыңды бир көтер Әжинияз баба.

*Мәканың гүлленип Боз отау болып,
Еле Жәйхун азар, Аралың толып,
Көллериңкен үйрек ушып, газ қонып,
Ел Зийұарын еслер Әжинияз баба.*

*Билим дәрғайына исмиң қойылды,
Атың—алтын, мәрмер тасқа ойылды,
Жәхән көрип қәдди-қәўмет бойыңды,
Той-тойға уласар Әжинияз баба.*

*Қарақалпақта бир зиялы бар десе,
Шайырлық султаны—муңлы тар дәсе,
Халқы ушын даңқ.-абырой.ар десе,
Биз сени еслеймиз Әжинияз баба.*

Алпысбай Султанов.

**БЕЛГИЛИ ФИЛОСОФ, ОЙШЫЛ
ДАНЫШПАН
(Академик Жуманазар Базарбаевқа)**

**БЕЛГИЛИ ФИЛОСОФ, ОЙШЫЛ
ДАНЫШПАН
(Академик Жуманазар Базарбаевқа)**

*Жүйрик тулпар шаршамаған шабыстан,
Аппаң шашың азараңлар алыстан,
Қутлы болсын академик дәрежең,
Белгили философ, ойшыл данышпан.*

*Айыра билдің жаңсы менен жаманды,
Илим гүзарында көрдің шамаңды,
Бүгинлиги пүткіл дүнья оқыйды,
Жеңгем менен жазған «Әдепнама»ңды.*

*Институт тикленди—алтын босаға,
Миллионларға болып руўхый саға,
Ел-халық ушын уллы хызметиңизге,
Президентимиз ырза Жуманазар аға.*

*Қызың —судья,ул балларың илимпаз,
Аклықларың бола бергей билимпаз,
Өзиңдей пидайы инсан адамға,
Қанша хұрмет-иззет қылса болар аз.*

*Арал бойларынан шыққан азамат,
Бул не деген ақыл хәм де кәрамат,
Философ болып, академик атандың,
Бахтымызға мұдам жасаң саламат.*

*Кимлерди тартпаған бул үйдің дузы,
Бийкеси болған сон, Дәўлеттиң қызы,
Табыслар Сизге де мүбәрек болсын,
Шын илхәм периси-кишем Қырмызы*

ИНСАН

(Мархум, хажы Бекберген аға Аллабергеневқа)

*Күш-қууатты Алла Тааладан алған,
Жаңсы пазылетлер мийрас боп қалған,
Өмирінде сөйлеп көрмеген жалған,
Сиз инсан едиңиз Бекберген аға.*

*Ҳадис, аңыл-нәсият сөзлерин терген,
Перзент ушын жүрек меҳирин берген,
Мекке, Мединаны, Каабаны көрген,
Сиз ҳажы едиңиз Бекберген аға.*

*Сайрам, Арысланбапта түнеген түнлер,
Яссаўий бабаға зиярат күнлер,
Куранды оқыған Сиздеги үнлер.
Ҳасла ядтан шыцае Бекберген аға.*

*Халық ушын бәрҳама хызмет еттиңиз,
Уллы мурат-мақсетлерге жеттиңиз,
Әттең арамыздан ерте кеттиңиз,
Топырагы торңа Бекберген аға.*

*Берекетли еди алтын босағаң,
Фархад, Зият, Мурат, Медет жасаған,
Қызың Лола, Саодат, зайыбың саған,
Мудамы миннетдар Бекберген аға*

*Перзентлериң беккем усласып қолды,
Даўам етти өзиң баслаған жолды,
Еккен нәлиң—шынар, Байтерек болды,
Әрманың жоң шығар Бекберген аға.*

*Сизди еслеп өтмиш таман қайтамыз,
Бүгин Сизге көп алғыслар айтамыз,
Үлгили ислери әпсана-аңыз,
Дуньяға бир келген Бекберген аға.*

СЕН НАМАНЫҢ ЫШҚЫНДА КҮЙДИҢ

(Композитор Қәдир Ҳилаловқа)

*Көлдиң сәни ак, қуў менен газ болар,
Сахна сәни қосық пенен саз болар,
Халқың саған әдил баҳасын берди,
Сени мың мақтасақ еле аз болар.*

*Сен гейде умытып тәшўишин үйдиң,
Күн-түни наманың ышқында күйдиң,*

*Хәтте театрда түнөп түнлерде,
Кәстерлел кәсибиңди жаныңдай сүйдүң.*

*Сөни гүналаған мың сөзлөр жалған,
Нама сениң мәңги қалбиңде ңалған.
Жүрегиңе йошлы ырғақты қуйып,
Корқыт ата сени ядына алған.*

*Қара табан қарақалпақ баласы,
Өмир екен зой бул абырой таласы,
Сен биймезгил бул дуньяны тәрк етип,
Қара кийди пүткіл Нөкис қаласы.*

*Клавиша басқан бармақлар талды,
Аққан булад көзи батыл боп қалды,
Кейил Сарайында енди үнсизлик,
Сени сум әжел өз баұрыңа алды.*

*Өлим ҳақдур, әжел тәғдирдиң иси,
Алда не боларын биле алмас киси,
Топырағың торқа болғай әзизим,
Бейши болғай жатқан қәбириңниң иши.*

КИНО ПИДАЙЫСЫ

*(Талантлы кинорежиссер Төренияз
Қәлиметовқа)*

*Қаршадайдан сен киноны қәледиң,
Өз исиңе пухта, шаңқан бәле едиң,
Елиў жастың асқарына шықсаң да,
Жас жигитсең, қартаймадың еле дым.*

*Леятаға түспеген тема қалмады,
Режиссерлық истен қолың талмады,
Қарсақбаев Абдулланың шәкирти,
Сени бүгин мақтамасаң болмады.*

*Қайылсаң мийнетке, дүзде азыўға,
Кинолента менен қудық қазыўға,
Фильм пидайысы әй сары бала,
Гейде сөз жетпейди сени жазыўға.*

Дуз-дәмек болғанбыз бирге ертеде,

*Маған, саған керек емес мәртебе,
Талантыңды пүткіл дүнья тән алар,
Кино әлемінде өзің бір төбе.*

*Бүгін кеуіл шағлап дәрьядай тассын,
Мақсет-мурадларың мудам иске ассын,
Қутлы болсын елиу жылдың асңары,
Мүбәрек тойларың тойға улассын.*

ҚОСЫҚ ӘЛЕМИНИҢ СЕН БАЙТЕРЕГИ

(Халық артисти Байрам Матчановқа)

*Туўылғансаң алп болып анадан,
Сулайман ұатаны — Қоңырат қаладан-
Қосық пенен сен сахнаға шыққанда,
Қол шаппатлап, дур силкинген аламан.
«Мениң жигит ұақтым, сениң қыз ұақтың», -
Деп не бир перийлерди ышқыңда жақтың,
Сөйтип жүрип, «дуз несийбе» деген дә!
Гөззал Альбинадан бахтыңды таптың.*

*Ташкент, Қазан, Уфа. Махачқалада,
Билер сени жас өспирим бала да,
Жийен болып туўылғансан, бизлерге,
Тегиң ҳасыл, анаң—уллы дана дә!*

*Бул табыстың неде екен дереги!
Болмай қалды мақтаудын, ҳеш кереги,
Хаўазыңды пүткіл дүнья тыңлайды,
Қосық әлеминиң сен Байтереги!*

*Ески мѣкан-қарақалпақ елинде,
Қосықлар айтылар еле берин де,
Ал сен –мухаббаттың мѣңги жыршысы,
Жигит боп турасаң сахна төриде!*

Алпысбай Султанов.

Сагынаман.

*Бир көриўден ашық болдым,
қарап қара көзлерине,
Ақылым әптен алып кеттиң,
бийхуш етип сөзлерин,
Баўырыңа басып турып,
мойыныма қолың салдың,
Тәрийп етип мухаббатты,
бир әжайып ырғақ шалдың.*

*Бирақ кейин ушырасыўға,
өзиң хасла келмей кеттиң,
Телмирип мен қала бердим,
иләжсыздан жаслар төктим,
Себеп жаным сени шексиз сүйгенлигим,
ырас еди,
Жүрекгенем сен деп соғып,
қаллас урып тынбас еди.*

*Ырастан ақ исенип-ем,
сениң шийрин сөзлериңе,
Енди билсем, дус келипсең,
сүйип қалар гезлериме,
Болар ислер болып кетти,
өткенге ҳеи налынбайман,
Есигиңди қағып барып,
көп қамсығып жалынбайман.*

*Гейбиреўлер мухаббатты қайта,
айланбас елес дей ди,
Ол ҳеи ўақыт жыл қусындай,
қайта айланып келмес дейди,
Бирақ өзим исенбеймен,*

*бир тәңирге табынаман,
Келбетиңди еслеп мудам,
жалғыз сени сағынаман.*

Алпысбай Султанов.

Гөззалым

(З...ға)

Жүрегимди бунша неге,

қыйнадың, гөззалым.

Өзге бир қушаққа сени,

қыйнадың, гөззалым.

Ышкы азабында қалдырдың мени,

Хижран отларында жандырдың мени,

Зары-гирян болдым, сағындым сени.

Нақыраты

Ярым жолда мени таслап,

кеттиң, гөззалым,

Көзлеримди мениң жаслап,

кеттиң, гөззалым,

*Сени ойлау менен күнлерим өтер,
Ақшам көз илдирмей түнлерим өтер,
Бир сени едиң мени бахытлы етер.*

*Жүрегимди мәңгиликке,
бийлеп алдың, гөззалым,
Өмир бойы умытылмас,
дәртке салдың, гөззалым,
Ахыу-зарман, жолларыңа қарарман,
Сени ізлеп мәжнүн талға барарман,
Сағынышым, иске аспаған әрман.*

Нақыраты

*Ярым жолда мени таслап,
кеттиң, гөззалым,
Көзлеримди мениң жаслап,
кеттиң, гөззалым,
Сени ойлау менен күнлерим өтер,
Ақшам көз илдирмей түнлерим өтер,
Бир сени едиң мени бахытлы етер.*

«Яр ышкы»

*Танда тауыс киби таранган дилбар,
Мыйык тартыуында не деген сыр бар,
Карамык козиннен шашылган нурлар,
Сени бир кориуге интизар етти.*

*Сен кетип кеуилим канырап калды,
Айралык жанымды хасиретке салды,
Излериннен карап козлерим талды,
Шексиз кен жахан бул тар болып кетти.*

*Сен меннен алыслап кетип барарсан,
Назлы тик жүресен сулыу оралсан,
Кейниннен телмирип узак карасам,
Кумай козлерине жас толып кетти,
Келгениннин ози куаныш еди,
Касымда болганын жубаныш еди,
Ал кеткенин болса бир налыш еди,
Ярым ышкын мени ақузар етти.*

Сози: Алпысбай Султанов

Музыкасы: Кадир Хилалов

Group “KARAKALPAK Life.Ru.”

Алпысбай Султанов. - БАЛДЫЗЛАР...

ТОЙ ҚОСЫҚЛАРЫ БАЛДЫЗЛАР

*Сулыұлықтың бәрін жәмлеп денеге,
Жигитлерди исендирип бәнеге,
Узатылмай жүре бересиз неге,
Дым қартайып қалдыңыз зой балдызлар.*

*Автобаздан бир автобус алдырып,
Сылтау тауып жұмысты да қалдырып,
Куда болып бир қошқарды шалдырып,
Қуұғыншы боп барар един балдызлар.*

*Жүресизлер шоқ кийинип доланып,
Нешише түрли бояу алып боянып,
Жигитлердің сезимлери оянып,
Жолларыңда пидә болды балдызлар.*

*Көп ишинен биз аяймыз сизлерди,
Көздің жауын алған анау дизлерди,
Аса кетип умытпаңыз бизлерди,
Ауылымыздың сәни сулыұ балдызлар.*

*Қатарларың қашан балалы болды,
Сизлер жүргенде ақ бир силтеп қолды,
Үй ишинің сабыр кәсасы толды,
Енди қашан кетесизлер балдызлар.*

*Сизлер кетпегели дәмепип жүрмиз,
Арақ ишиуди де кем етип жүрмиз,
Қартайғанларымыз ем етип жүрмиз,
Бир қыя бағар деп бизге балдызлар.*

*Қыз бала дегенің елдің сәни зой,
Ал Нөкисим нашарлардың кәни зой,
Хәзил айтсам, кетсин деген мәни зой,
Түбинде бахытлы болың балдызлар.*

Алпысбай Султанов

Жездежен

*(Балдызлар косыгына балдызларының
жууабы)*

*Жүресең-ау жер танабын қууырып.
Қыз көринсе алапага жууырып.
Ақыр соңы кете жазлап қууылып.
Шаңарақта зорға қалған
жездежан.*

*Тутлығып сөйлейсең сонша
бууылып.*

*Алғанбедин "ақмәмбетке"
жууынып.*

*Ернин кеуип, аузың әптен ууылып.
Келісип қалыпсаң жүдә
жездежан.*

Group "KARAKALPAK Life.Ru."

*Үстиңе кийгениң мынау
шекпен бе.
Тартып көрсем жыртылмай
ма, беккем бе.
Муқиятлап бехасамнан
тиккенбе.
Түйе басты етейик пе,
жездежан.*

*Негедур есиңди нашар
алыпты.
Жыллар жүзлерине жыйрық
салыпты.
Тек өзгермей қызыл тилин
қалыпты.
Баяғы жүрисин қайда
жездежан.*

***Алпысбай Султанов
Жездежен***

(Балдызлар косыгына балдызларының жууабы)

*Жүресең-ау жер танабын қууырып.
Қыз коринсе алапага жууырып.
Ақыр соңы кете жазлап қууылып.
Шаңарақта зорға қалған жездежан.*

Тутлығып сөйлейсең сонша бууылып.

*Алғанбедин "ақмәмбетке" жууынып.
Ернин кеуип, аўзың әптен ууылып.
Келисип қалыпсаң жүдә жездежан.*

*Үстиңе кийгениң мынау шекпен бе.
Тартып көрсем жыртылмай ма, беккем бе.
Муқыятлап бехасамнан тиккенбе.
Түйе басты етейик пе, жездежан.*

*Негедур есиңди нашар алыпты.
Жыллар жүзлерине жыйрық салыпты.
Тек өзгермей қызыл тилин қалыпты.
Баяғы жүрисин қайда жездежан.*

Алпысбай Султанов
Бажалар

*Нашар минезлерин бастан үйренип.
Апалы синлиге алған уйленип.
Енди торкин журтка келер сүйрелип.
Найшлаж, козаба кулип бажалар.*

*Той мереке болса бар сенин пайын.
Женгейлер акелер тослерин тайын.
Бир-бирин кориуден баскыга кайым.
Далкеклеспей кеули кешпес бажалар.*

*Ауылга барсаңыз жуда колайлы.
Катын-калаш бари сизди талайды.
Бойдак жүрген балдызларын молайды.
Узатып той жейик кане бажалар.*

*Тойларда жазылар дизимнин басы.
Хаммеден кобиси, ауыры-тасы.
Касында салланалар зор калем-кашы.
Даулетиниз таса берсин бажалар.*